

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori:
2627 S. Lawdala Ave.
Office of Publication:
2627 South Lawdala Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. Cena lista je \$5.00. Chicago, Ill., ponedeljek, 13. junija (June 13), 1932. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 139

Vojni veterani delajo preglavice Wall Streetu

Vladajoča kasta potisnjena ob steno: ne more jim plačati bonusa in ne upa jih streljati

New York. — (FP) — Velike glave Wall streeta, ki jezdijo deželo in forsirajo svojo voljo potom zakonskih ukrepov v kongresu, so naleteli na največje zapreke v povojni dobi Amerike. Delajo jim jih vojni veterani, ki oblegajo Washington in zahtevajo izplačevanje bonusa.

Kot se je neki komentator Wall streeta izrazil, so bankirji v "izredno težki situaciji. Delavci bi v teh časih morali imeti silno močne organizacije, da bi jih mogli prisiliti na kolena, ampak veterani so na notranjem tiru. Najslabše je, ker so wallstreetarji s svojo propagando zaprli vrata za seboj in ne morejo ničesar storiti v bonusni krizi. Ak one bodo mogli odpraviti veterane iz Washingtona na lep način, tedaj ne bodo prišli iz kaše."

Situacija je res izredno neprijetna. Hoover-Garnerjeva mašina na veteranom ne more plačati bonusa že vsled tega, ker je preveč grmelna s svojo zahtevno za uravnoteženje budžeta. Odmevi tega krika se še razlegajo po deželi.

Krik je seveda služil drugim namenom, ker balanciranje budžeta ni bila absolutna potreba. Vlada se je na primer v tem fiskalnem letu zadolžila že za tri milijarde, od katerih so dober del prešli bankirji in drugi kapitalisti. Ampak to je all right, če je zvezna zakladnica odprta wallstreetarjem. Balanciranje budžeta tukaj ne pride v poštev.

Vse drugo pa je, če zahtevajo vladne podpore brezposelnim delavci in vojni veterani. Tedaj pa je budžet že treba balancirati. In namen vsega krika, ki je zadnje čase grmel po deželi v zvezi s tem vprašanjem, je bil, da se prepriča večja vladna pomoč brezposelnim masam in vojnimi veteranom, od katerih je brez dela in v bedi več kot en milijon, drugi milijon pa je na robu.

Brezposelne mase ne delajo Wall streetu in administraciji posebnih preglavic. Ko so zadnje zimo prišli v Washington komunisti in pa Coxova armada, ni bil nihče vznemirljen. Na te pohodnike so gledali cinično in se jim smejali v obraz. Če bi bili pa nekoliko sitnarili, so jih bili pripravljene sprejeti s krogliami. E-nako razpoloženje oblasti napram brezposelnim je tudi po drugih mestih širom dežele.

Vse drugačno pa je z vojnimi veterani. V povojnem življenju dežele so veterani pod vodstvom Ameriške legije postali privilegirana skupina. Dobili so krono narodnih junakov. Njih patriotizem je znan in preizkušen. Ta patriotizem jih je često vodil k razbijanju in radikalnih organizacij. Ameriški kapitalizem je bil ponosen nanje in oni so bili ponosni na "najboljšo vladno na svetu."

Z njimi ameriški kapitalizem ne more tako postopati kot je pripravljen postopati z brezposelnimi, ako se ne zadovoljijo s stradanjem. Nanje skoraj ne more streljati, ne glede kako neljubo je njihovo obleganje Washingtona. Ako bi ne potreboval njihove lojalnosti še vnaprej, mogoče v dogledni bodočnosti, tedaj bi bilo vprašanje bolj enostavno. Oblasti v Washingtonu in vladarji v Wall streetu se dobro zavedajo, ako pride do kate-za neljubega incidenta, da bi to razkačilo ne le vse veterane, ampak tudi milijone Američanov.

In ustreči njihovi zahtevi je tudi nemogoče. Izplačati dve in pol milijarde bonusa v tem času je tudi za ameriško bogastvo silovito breme. V to svrhu bi se mogoče morali zateči k inflaciji dolarja, čemur se pa bankirji odločno upirajo. Na drugi strani bi skoraj petkrat tako velika ar-

DIREKTNA FEDERALNA POMOČ ZA BREZPOSELNE

Predloga, ki določa tristo milijonov dolarjev za olajšanje bode med brezposelnimi, sprejeta v senatu

Washington, D. C., 11. jun.—Višja kongresna zbornica je večera z veliko večino sprejela takozvani kompromisni načrt federalne pomoči za brezposelne. V smislu načrta bo rekonstrukcijska finančna korporacija posodila to vsoto državam na bazi številne prebivalstva. Države bodo morale vprašati za posojila skozi svoje vlade, ki bodo morale dokazati, da so izčrpale vse druge vire. Vlade bodo morale tudi prevzeti odgovornost glede razdelitve podpore.

Sprejet je bil tudi amendment, ki ga je predložil senator Lewis iz Illinoisa, da gubernorji lahko nakazujejo posojila iz sklada, ki ga bodo prejeli od finančne korporacije, mestnim vladam. Lewis je v svojem govoru, ko je urgiral sprejetje amandamenta, orisal bode med čikaškimi učiteljicami, policaji in gasilci, ki že niso prejeli plače več mesecev.

Države bodo morale plačevati tri odstotke obresti na prejeto posojila in dati bodo morale garancije glede vrnitve posojil. Daje so bili sprejeti dodatki, da bodo tudi tiste države, katerih ustave prepovedujejo izposojevanje denarja od federalne vlade, lahko dobile posojila.

S sprejetjem predloge direktne federalne pomoči za brezposelne je bila končana kontroverza med administracijo, ki je vodila opozicijo proti "doli", in senatsko grupo, ki je bila naklonjena direktni pomoči. To grupo so tvorili progresivci, katerim so se posameje pridružili tudi drugi. Predloga je bila sprejeta z 72 glasovi osmim glasovom. Proti so glasovali samo najgorenejši pristaši administracije.

Stavka jeklarskih delavcev
Jersey City, N. J. — Krog petsto delavcev je zastavkalo proti Crucible Steel Co. of America, ki je reducirala mezde za deset odstotkov. Delavci bodo skušali raziriti stavko na drugo tovarno te družbe v Harrisonu, N. J.

Rebeli v Hondurasu poraženi
Guatemala, Honduras, 11. jun.—Vladne čete pod poveljstvom generala Justo Umana so v bitki v bližini mesta Copan porazile rebele, katere je vodil Filberto Diaz Zelaya. Večje število rebelev je bilo ubitih, ranjenih in ujetih. Vlada je potem naznanila, da je revolta zatrta.

mađa brezposelnih kot štejejo vojni veterani še vedno ostala totalno nepreskrbljena. Zahteve za vladno pomoč brezposelnim pa so vsak dan glasnejše tudi v Washingtonu. In ako kriza ne bo naglo končana, česar nikdo ne pričakuje, bo zvezna vlada prej ali slej morala odpreti svojo zakladnico tudi žrtvam brezposelnosti.

Velike glave v Wall streetu so v zagati kot še nikdar prej. In če veteranska armada, ki šteje že blizu deset tisoč, nadaljuje z obleganjem Washingtona, če treba tudi skozi poletje, kot se glase vesti, in prisilijo administracijo na sklicanje izrednega zasedanja kongresa, bodo velike glave postale še bolj zabuhle.

Iz te kaše vsekakor ne bodo izšli. Kupiti bodo morali nadaljnjo lojalnost veterani ali jo bodo pa izgubili. Za ameriški kapitalizem je vprašanje, kaj se končno bolj izplača.

Konvencija H. B. Z.

Pozdrav delegaciji največje jugoslovanske organizacije

Danes se začne v Garyju, Ind., tretja redna konvencija Hrvatske bratske zajednice, največje jugoslovanske podporne organizacije v Ameriki.

Kakor ostale bratske podporne organizacije, tako ima tudi HBZ v današnji veliki ekonomski krizi svoje notranje probleme, ki jih bo skušala rešiti na tem svojem zborovanju.

Zelimo zajednici, da njeni delegatje izvrše najboljšo delo v znamenju napredka in koristi hrvatskega delavstva v tej teželi. Kajti resnični napredek hrvatskega delavstva na kateremkoli polju bo tudi napredek vsega jugoslovanskega delavstva v Ameriki.

S to željo pozdravljamo zborovalce HBZ!

Čikaški cestni železničarji sprejeli redukcije

Znižanje znaša 9% in je veljavno od 1. junija naprej

Chicago, 11. jun.—Na zborovanju unije cestnih železničarjev, ki se je aločni vršilo v Carmen's Hall, Ashland byld. in Van Buren st., so člani s 5.734 proti 2.708 glasovom odglasovali za redukcijo mezde za 9% ali sedem centov na uro.

Stara pogodba, ki je določevala 77 centov na uro, je potekla 31. maja. Redukcija je vstopila v veljavo 1. junija. Uradniki unije so sugestiral članom sprejetje redukcije, ker je kompanija prej naznanila, da bo morala odпустiti več železničarjev, ako bodo glasovali proti znižanju.

Socialisti otvorijo kampanjo; Maurer na govorniški turi

Chicago. — James H. Maurer iz Readinga, Pa., socialistični kandidat za podpredsednika, bo v kratkem pričel z govorniškimi turo v zvezi s kampanjo, kot poroča glavni stan stranke. Nastopil bo na shodih v sledečih mestih:

V Madisonu, Wis.; Minneapolisu, St. Paulu, Duluthu, Hibbingu in Hemigji, Minn.; Fargu in Jamestownu, N. D.; Missouli,

OBNOVITEV RUDARSKIH POGAJANJ V CHICAGU

Illinoiski operatorji zahtevajo redukcijo mezde, da bodo lahko konkurirali s operatorji v drugih državah

Chicago, 11. jun.—Zastopniki dvanajstega premogovnega distrikta UMWA in operatorji so večera obnovili pogajanja glede nove mezde lestvice. Oba skupini sta izjavili, da pogajanja ne bodo prej zaključena, dokler ne bo sprejeta nova pogodba.

Governer Emmerson, ki je bil informiran o naraščajoči bedi med rudarji, ki počivajo že od 1. aprila, odkar je potekla stara pogodba, je prošli četrtek pozval operatorje in rudarje, naj obnovijo pogajanja. Sklical je sestanek v Springfieldu, na katerem sta se obe skupini izrekli za obnovitev pogajanj.

Stara mezdna lestvica, ki je bila sprejeta 1. 1928 in je potekla 31. marca t. l., določa \$6.10 na dan. Operatorji sedaj zahtevajo redukcijo mezde, da bodo lahko konkurirali s operatorji v drugih državah. Pravijo, da premogovne kompanije v severnem delu W. Virginije plačujejo le \$2.70 na dan in da je kompeticija z njimi hemočča.

Konferenca se vrši v hotelu Majestic. Rudarje zastopa John J. Walker, predsednik dvanajstega premogovnega distrikta UMWA, operatorje pa W. J. Jenkins, predsednik Illinois Coal Operators asociacije.

Kriza podi otroke v sirotišnice

New York. — Depresija je pogrnala nad 18,500 otrok v sirotišnicah in druge institucije, ker ni so mogli njihovi starši radi brezposelnosti več skrbeti za nje. Tako se glasi poročilo, ki ga je objavila uprava newyorških milošinskih organizacij.

Kalispellu in Billingsu, Mont.; Spokaneu, Takomu, Seattleu in v drugih mestih Washingtona. Iz Washingtona bo šel v Oregon in Californijo, kjer bo nastopil v vseh večjih mestih. Povratna tura še ni določena. Shode aranžira glavni stan stranke, 549 Randolph st., Chicago, kamor se je obrniti za informacije.

Irski predsednik odklonil kompromis

Konferenca v Londonu se izjalovila. De Valera se je vrnil domov

London, 11. jun.—Pogajanja, ki so se večera otvorila v Londonu med reprezentanti irske in angleške vlade in katerih cilj je bil rešitev važnega problema britanskega imperija, so se izjalovila. Delegacija Svobodne irske države, katero je vodil predsednik De Valera, se je po večurnih in neuspešnih razgovorih vrnila domov. De Valera je vztrajal na svojem stališču glede odprave prisloge zveštobe angleškemu kralju.

Veliko Britanijo so na konferenci zastopali premijer MacDonald, Stanley Baldwin, sir Herbert Samuel, J. H. Thomas in J. Hallahan.

Uradni komunikacije, ki je bil pozneje objavljen, so glasi, da je predsednik irske države odklonil kompromis v zvezi s vprašanjem, ki so tvorila predmet razgovorom. Poroča se, da se je izrekel tudi proti plačevanju semljikove davka Veliki Britaniji, kot predvidevajo irsko-britanska pogodba, katere je bila sprejeta pred desetimi leti.

Sled za morilcem Lindberghovega otroka najdena?

Služkinja Lindberghova tačče lavrnila samomor in njen prijatelj aretiran

New York, 11. jun.—Sled za ugrabitaj in morilec Lindberghovega otroka se je končno začela odpirati. Dramatičen samomor služkinje na domu Lindberghove tačče v Englewoodu, N. J., je odprl za sled. Služkinja Violet Sharpe, stara 27 let, se je večera zastrupila s ciankali-jem potem, ko je prejela dan razdela policiji ime svojega prazatelja v New Rochellu, N. Y., s katerim je bila v misterioznem telefoničnem pogovoru sveder 1. marca, ko je bil otrok ukraden. Nekaj ur po njenem samomoru je policija v New Rochellu aretirala Ernesta Brinkerta, operatorja taksijev in bivšega kaznjenca, ki ga je služkinja imenovala pred svojo smrtjo in čegar slika so našli v njeni sobi.

Policija je imela služkinjo na sumu ves čas, kar je bilo dete ugrabljeno. Telefonični pogovor z neznancom, ki ga ni mogla utajiti, ji je delal velike preglavice. Policija je hotela vedeti, s kom in kaj je govorila tisti večer, ko je zmanjkalo otroka, ona pa ni hotela povedati. Detektivi so od časa do časa obiskali Morrowovo hišo in ispraevali služkinjo. Končno je to izpraševanje uspelo, da so detektivi izrekli polagoma iz nje, kar so hoteli vedeti. V četrtek je bila ženska silno nervozna; tako je bila prepadena, da je policija pretrgala ispraševanje in odšla. Večera se je vrnila in sporočila služkinji, naj se pripravi na novo zaslišanje. Ona je odgovorila po služabniku, da pride takoj. Nato je šla v svojo sobo in izpila štrup. Stekla je po stopnicah dol in ko je prišla v sobo, kjer so čakali detektivi, je padla na tla in obležala mrtva.

Po aretaciji Brinkerta je bil pozvan dr. John F. Condon, famozni "Jafsie," posredovalec med Lindberghom in ugrabiteljji, naj si ogleda moža, če je to tisti, kateremu je plačal \$50,000 odkupnine. Condon si ga je ogledal sinoči, a ni bil takoj na jasnem, če je pravi ali ne. Rekel je, naj mu dajo čas, da si bo dobro oveslil spomin, kakšen je bil človek, kateremu je izročil denar.

Z Brinkertom vred je bila aretirana tudi neka ženska, ki bo zaslišana.

KAMPANJA SOCIALIZACIJE V ČILEJU

Vlada bo prevzela kontrolo nad živilci, da prepreči špekulacije.

Santiago, Čile, 11. jun.—Revolucionarna junta nadaljuje s kampanjo socializacije. Večera je naznanila, da bo ona določala cene žitu, sladkorju in drugim živilom. Ta korak je podvzela, da prepreči špekulacije s živilci.

Notranji minister je sestavil načrt glede državnega monopola joda, ki naj bi vladi odprl nov vir velikih dohodkov.

Vlada ni še uveljavila svojega ukrepa glede konfiskacije inosemkega denarja in izplačevanja istega v čileški valuti. Ukrep bo najbrž razveljavljen radi protestov iz inosemstva. Ameriški poslanik William G. Culbertson je prvi protestiral proti taki akciji v prilog National City banki v New Yorku.

Prošli četrtek je vlada prevzela kontrolo nad osrednjo čilejsko banko in jo spremenila v državno institucijo. Ta banka in več drugih pomočajo porast vlog, kar se smatra za dobro znamenje. Vloženega je bilo mnogo več denarja na banke kot pa dvignjenega.

Augustin Edwards, lastnik lista "El Mercurio," največjega časopisa v Južni Ameriki, je večera naznanil, da bo razdelil polovico dobička lista med uslužbence, poleg tega bodo imeli slednji tudi pravico do dveh zastopnikov v upravnem odboru.

Juan Esteban Montero, bivši predsednik, je bil v spremstvu vladnih uradnikov odveden na mejo, kjer se je vsočel na vlak, ki ga je odpeljal v Mendoza, Argentina.

S konvencije S. S. P. Z.

Lestvica bolniške podpore JBF sprejeta

Pittsburgh, Pa., 10. jun.—Odvetnik svese je poročal o dose-danjanem delu za dobavo poslovnice v Pennsylvaniji. Njegovo poročilo kaže, da bo svesa dobi-la poslovnico kakor hitro bodo odstranjene vse tehnične ovire. Konvencija je sprejela resolucijo, ki nalaga gl. odboru, naj deluje za združitvev SSPZ s drugimi slovenskimi podpornimi organizacijami.

Priporočilo Jugoslovanske bratske federacije glede določb in lestvice bolniške podpore je bilo v celoti sprejeto.

Zveza bo tudi v bodoče posojevala na posvetva svojih članov. Enakopravnost še nadalje ostane glasilo svese.

Prva dva dneva je šlo delo konvencije gladko ispod rok, tretji in četrti dan je pa začelo iti zelo počasi in bojim se, da zborovanje ne bo jutri (sobota) zaključeno.—Blaž Novak.

Letalec Hausner rošen

London, 12. jun.—Stanislavus F. Hausner, ki je 3. junija poletel iz New Yorka proti Varšavi, Poljska, in o katerem ni bilo od tistega časa nikakega glasu in se je splošno smatralo, da ga je pogotnilo morje, je bil večera rešen. Na svoj krov ga je vzela britaska ladja Circe Shell. Našla ga je na morju kakih 650 milj zapadno od španskega obrežja.

Letalec se je držal na svojem monoplanu osem dni in rešitev je prišla v zadnjem momentu, kajti Hausner bi se ne mogel dolgo vzdržati na letalu, ki je bilo že skoro vse pod vodo. Letalec je bil iscrpan, toda neranjen. Ko je odletel iz New Yorka, je vzel s seboj večjo zalogo živil. Ako ne bi bil tega storil, bi bil nedvomno omagal in našel svoj grob v morskem globini.

Iz prejšnjega—pomanjkanje. (Narisa! Jerger.)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LESTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) in Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year; Single copies 10 cents.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press

Glasovi iz naselbin

Zanimive besede iz ravnih krajev

Neznosne razmere

West Park, O. — O delavskih razmerah nimam dosti poročati, ker to je tako javna stvar, da vsak ve, da so neznosne, ker naša brezposelna armada raste ne samo kakor gobe. Sonce ali dež, nas je čedalje več. Tako je za nas. Vreme nič več ne pomeni, ker mi živimo samo na milost naših izkoriščevalcev ter čakamo na tiste drobtine, kdaj zopet počnejo padati raz mize, kar take iz navade.

Nič se ne zmenimo, čeprav so nas zapodili izpod mize; ne vemo, če se kdaj priplazimo še nazaj pod kako mizo. Kar nekako iznenadeni in otopeli smo postali. Kakor tuje v gozdu, kadar čaka jutranje zarje, da dobi svoj izgubljeni cilj. Največja negotovost se je naselila med nas in z veliko previdnostjo se izprašujemo, kaj in kako. Odgovori so vsi negotovi, ker vsi slutimo, da prihajamo iz teh bednih slabih časov v turbene huđe čase.

Slučajno pride tudi do vprašanja: kako in po kateri poti bi ložje ter hitreje premenili ta naš nezno položaj. Največkrat je odgovor: puška, smrt, revolucija. To pa izvira samo iz tega, ker večina ljudi je to čula največ, ter je tudi uverjena, da to je edini način, po katerem je najboljša in najhitrejša sredstva za izprobritev ljudskega položaja. Premnogokrat so elišali, kako slavno so se maščevali zatirani nad svojimi tirani, in tako ni čudno, ako ima maščevanje še danes toliko nagona pri vsajini ljudi, ker so premalokrat ališali, da ubogi zatirani niso še do danes zmagovali z vsemi krvavimi revolucijami tiranije. Vaak lahko vidi, da ona se danes šopiri v najubnejšem cvetju in to po celnem žalostnem svetu. Ona tudi ostane toliko časa, dokler si ljudstvo ne izbere prave poti, katerega pripelje v raj na zemlji.

Vaak človek bi lahko danes vedel, da revolucija s puško je sredstvo tiranov. Če hočemo, da je revolucija kot taka uspešna, moramo nastopiti kot tirani, in tako tiranija tudi ostane, ker tisti, ki si z njo kaj pridobi, jo bo nerad odpravil. Tako nam ne preostaja drugega kakor tista edina prava pot, katere se imenuje "Ljudska slova" po slovensko, po angleško pa Socialist party.

Tako smo iz tega namena priredili javni shod dne 31. maja, na katerem je govoril rev. Guy Strickland. On nam je pojasnjeval, da revolucija, najslobo kakršnakoli, je neizvedljiva toliko časa, dokler se nam ni mogoče združiti, dokler bomo gojili mržnjo eden proti drugemu ter se prezirali med seboj, toliko časa smo brezmočni za vsako revolucijo.

Bila je prilika, da se organizira, kdor je imel voljo in pogum bi lahko pristopil v že obstoječi klub, ker pa tega ni bilo, se je ustavil angleško govoreči klub 33. warda, Cleveland, O., h kateremu lahko pristopi vsak zaveden in dostojen moški in ženska brez razlike naroda, politike in vere. To se je tudi zgodilo na željo novopristopnih članov, zakar jim gre vestransko podporo, v upanju, da ta stvar obrodilo obilo najboljega sadu, ter se razvije v mogočno in nepremagljivo delavsko postojanko. — Math Bizyak, tajnik kluba št. 6. JSZ.

Važne vesti iz Bridgeporta

Seja društva 13 SNPJ dne 5. junija je bila dobro obiskana. Razmotrivalo se je o vseh važnih problemih, tikačih se društva in SNPJ. Ker tukaj traja stavka že tretji mesec in ker se tudi prej večina ni zaslujila za življenje, je zdaj huda revščina in več članov je moralo postati pasivnih. Koncem se je podal nekoliko poročila delegatov soc. kluba št. 11 o poteku 9. zborna JSZ. Članstvo je vzelo poročilo z zanimanjem na znanje. Vse kaže, da se bodo stari somišljeniki pridružili gibanju za pravo delavsko stranko. Po seji smo v pravem sodružnem tonu razmotrivali o položaju, v katerem se nahajamo.

Ako se znamenja uravnajo, kar pričakujemo, bo klub št. 11 postal jak in socialistično gibanje bo prišlo med druge narode in Američane naravnost od slov.

somišljenikov. Ker sem zaposlen, kadar delam, pri U. S. Steel Co., kjer je polno vohunov, se moram paziti kaj boš govoril. Ampak zadnje čase se po pogosto ališime Norman Thomas in beseda socialist. Pred par tedni sem bil presenečen, in od ljudi, ki so bili Hooverovi privrženci. Je istina, kot se je izrazil somišljenik M. Potnik, da socializem bo prišel kadar bo ljudstvo v pomanjkanju — prisiljeno misliti na različne političnih strank. Če je bil kdaj čas za to, je sedaj. Vseposod se govori radikalno. Govoril sem s stari pionirjem v tovarni, ki ima še vedno upanje v soc. Mogoče, kar ne bo nič novega, bodo drugi zopet prišli ven na delo.

Klub št. 11 ima v programu, da bo priredil par kampanjskih shodov. Zato se opozarja, predno pričnemo z delom za shode, da se nam pridružijo vsi naši somišljeniki. Da bomo jaki po številu, naj bosta klub št. 11 in društvo št. 13 SNPJ prva na polju za prebujitev delavstva v tem okraju.

Zato pridite vsi somišljeniki, člani ali nečlani, na sejo kluba v nedeljo 19. junija ob 10. dopoldne. Tukaj bomo vse potrebno ukrenili za bodoče delo za kampanjo. Ako se vidi, da bi vse bolj uspevalo, če bi bil nov odbor pri klubu, se tudi to lahko stori, samo da se ugliadi pot za organiziranje slovenskega delavstva. Beseda bo prosta vsem, kateri se strinjajo s principi soc. stranke. Ker gredo te besede za ves klub, ne samo za mene, zato se pričakuje, da se naši somišljeniki te seje udeležijo.

Kot je razvidno, bo soc. stranka letos dobila veliko glasov iz te okolice. Tako opevana komunist. stranka, ako bi bila vesna za delavstvo, zakaj ne gre s socialisti v boj? Zato, ker nima menov se bojevati za nas, pač pa seleti nemir. Soc. stranka ima program, ki ga mora vsak zaveden delavec podpirati, ampak komunisti proti njim rujejo. Tukaj bodo imeli tudi svoje listo, ampak ne bo prišla v poštev. Vjamejo se kakvega, ki ne znajo predvarno misliti in soditi. Tunkajni delavci nimajo zaupanja v te kandidate, posebno v enega, ker danes je komunist, jutri socialist itd. Ne dajte se šepiti; njihovo delo se je že pokazalo in se še kaže. Niso za skupno delo, pač pa bijejo boj ne proti kapitalistom, pač pa proti soc.

Sodr. Šostarič je v Milwaukeeju dobro opisal njihovo delo. Zato bo pa podvojil delo v prid soc. stranke. Stavka še traja in listi prinašajo konfuzne novice. Vojake pošilja governor, kjer kakšen stavkar zakašlja. Do 1. junija je že stalo \$100,000 davkoplačevalce vzdrževanje milice v stavkovnem okrožju. Za brezposelnost ni pomoči, šole so me seec prej zaprli, ker ni denarja za učitelje in učiteljice. Ampak za pobiranje stavarjev je pri sto tisoč dol. lahka stvar. Governor, demokrat (ali ko bi b. republikanec, bi bilo vseeno). Ako bi bil pa soc., bi ne bilo tega. Pri vsem tem pa premogari stradajo in trpe revščino, da se ne da popisati. Ali bo kdaj konec tega? Da, kadar bo v Washingtonu vlada, ki bo vladala v vzoru platforme, katero je s dopirala soc. stranka za 1922. Zopet presenečenje. Miadi Amerikance pri meni. Dal sem mu platformo stranke, ki sem jo ravno prejel. Pravi: "Daj jih še

dobiti; vse govori o soc." Dobili jih bomo in razdelili. Priporoča se vsem klubom in društvom, da to storo in seznanijo vse delavstvo s platformo soc. stranke. Rezultat bo tak, da si ga se misliti ne morete. Zdej je čas, zdej vas stranka rabi in vi njo. To bo dobro tudi za SNPJ, ker bo imela pravo zavedno delavstvo pod svojim okriljem.

Joseph Snoy.

Pred lokalnimi volitvami

Hibbing, Minn. — Brezposelnost je prinesla sovraštvo, prepire, umore itd. Pa mnogo tega smo krivi sami. Mnogo stvari je krivičnih, ker je ta ali oni tako rekoč prisiljen kaj storiti, "samo da ne bo zamere." Pa saj so samo za lepo besedo ali pa za cigaro prodali na volilni dan svoj glas. Ravno mi Slovenci imamo to slabo navado, da si ne pomagamo na volilni dan, ko imamo v rokah najboljša orožja: glasovnico. Po volitvah pa so takoj kritike: da ne dobimo dela kot druge narodnosti.

Na volilni dan in prej gledamo, da odbijemo čim več glasov kandidatu — Slovencem slovenskemu kandidatu. Tu nas je mnogo Slovanov, v tej okolici. Pa kaj imamo? Sovražstvo med seboj, drugi narodi pa svoje ljudi v raznih uradih. Ravno sedaj, na 20. junija, bo spet prilika, da se izkažemo, da smo za našega rojaka, John Pasica iz Buhla, ki kandidira za okrajnega komisarja v 7. distriktu. Oddajmo naše glasove njemu in pokažimo, da so tudi sinovi slovenskih staršev zmorni za javne urade, ne samo za lopato in kramp, s katerima pa se danes niti dela več ne dobi. Volimo torej za našega rojaka. — Delavec.

Iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — Učenjaki trdijo, da je zločinstvo posledica ignorance. Toda v Ameriki imamo vendar toliko lepih šol...

Rusi stradajo, da si morejo zgraditi industrije, Američani pa zato, da si kupijo gasolina.

Delničarji so tisti "mali ljudje", kateri bi dobili dividende, če bi imeli pravico določiti plačo predsednika.

Nekateri mestni delavci v Milwaukeeju kričejo, ker bodo pri leturnem delu zaslužili samo po 25 do 45 dolarjev tedensko. Prihodnje bodo glasovali za kapitalistične kandidate, potem pa jim ne bo treba nič delati.

Milwaški okraj oskrbuje z živim, kurivom, razsvetljavo in nikajmimo krog 170,000 oseb. Ko pa bo v nekaj mesecih tudi tukaj zmanjkalo sredstev, pa bodo kričali: Kam so socialisti dali denar!

V Milwaukee dobi brezposelni družiniki oče za en teden toliko hrane in drugih potrebščin, kakor jih dobijo v drugih mestih za cel mesec, toda socialisti zahtevajo višje davke za one, kateri lahko plačajo.

Amerikanizem: izdajati milijone za nove cerkve, da se dvigne ljudsko moralo, in pustiti milijone družin živeti v brlogih, ti so gnezda zločina in nemorale.

Ameriško štedenje: peljati se za 20 centov "downtown" in kupiti nekaj za \$1.99, kar stane v vsakodnevni trgovini 2 dolarja.

Urednik Prosvete imenuje peje radio-tenorjev štedenje.

Rusinja, ki vodi industrijo. V sovjetski Rusiji imajo žene prav tako važne službe in odgovornosti kakor moški.

Da, ko bi šuštel, toda, brste, on ni kruljoli!

Naš Cene bi rad pristopil h klubu. — Da, zbor JSZ ni bil brez uspeha.

Naši generali brez armade bodo poslali protest na mestni odbor. Da, kje pa je bil pozdravni napis na mestni hiši, ko so priredili "ohcet"?

Rockefeller je torej proti prohibiciji. Prav je suhačem! Zakaj pa niso najeli dobrega kemika, da bi delal munšajn iz gasolina.

Amerika ima dva razreda: high class, in tiste, ki mislijo, da so high class.

Potrebna iznajdba: avtomobil, ki bo vozil 70 milj na uro samo takrat, če bo sofer tizen.

Dobra stran krize: človeku se ni treba voziti več za 15 milj iz mesta, da kupi loto, na kateri bo zgrabil denar.

Preveč pšenice. Nekdo naj izda milijon dolarjev za oglase, da je zvečenje pšenice dobro za shujšanje ali pa pomajenje žensk, pa bo farmarjem pomagano.

Cvetka optimizma: veseliti se dejstva, da bi sedaj lahko več kupiti za dolar — če bi ga imel.

Ce skupina oseb zažge tovarno, da dobi zavarovalnino, je to zločin, če pa gotovi ljudje uničijo deželo, da si zagotovijo dobiček, je pa business.

Starost ima še drugo slabo stran: nauči človeka spoznavati, kak oasel je bil v mladosti.

Spartak.

Vahilo na javni piknik Detroit, Mich. — Dne 19. junija se vrši na dobroznanem prostoru Workers' Camp javni piknik, katerega priredi "Michigan Committee for the Protection of Foreign Born." Vstopnina bo 15c. Zastopane bodo vse narodnosti iz Detroita in okolice, tako smo zastopani tudi Slovenci; podpisani zastopa društvo št. 618 SNPJ. Sklenjeno na prošnji seji na 28. maja t. l., da vsaka organizacija poskrbi za jed in pijačo. Naši trgovci se prosijo, da vsak nekaj podari, klobase in šunka ter kruh. Prijavijo naj darove do 18. junija, dan pred piknikom. Vse zadevne komunikacije naj se pošiljajo na C. P. J. B., 337 Monroe ave., Detroit, Mich.

Apeliram na vse jugoslovanske prebivalce mesta Detroita in okolice, da se udeležijo tega javnega piknika. Kažipot na pikniški prostor: po Woodward ali N. Western Highway do 12 Mile rd., zapadno pa 12 Mile rd. do Camp. Po počestni železnici: Grand River Limited do konca proge, od tam pa vozijo posebni avtobusi do kempe.

Na veselo svidenje na javnem pikniku v nedeljo dne 19. junija! Vstopnice se dobe pri meni — zastopnika Councila for Protection of Foreign Born.

Tomislav Kuretič, 2632 Holly ave., Dearborn, Mich.

Bakterije in njih rablji

Skoraj vse nevarne bolezni in epidemije so, kakor znano, posledica bakterij, ki se prenašajo od človeka na človeka. Te pritikave enostane živine ne delujejo s svojo silo, marveč s številom, s armadami, ki si jih človek številno nikoli ne more prav predstavljati. Vse bakterije se razmnožujejo s delitvijo. Iz ene nastane v pol ure dve, v eni uri štiri itd. Na ta način se sicer vidi proces razmnoževanja nekaj počasen toda komur se ljubi računati, bo našel, da ima ena sama bakterija na dan milijarde naslednjic. In če bi se naprej računali, da sehta sto milijonov bakterij en gram, bi dobili v 24 urah približno eno tono teh zavratnih kljic, tedaj za večkratno telesno težo v enem dnevu. Ako bi bilo razmnoževanje bakterij res tako svedobno in brez meja, bi bakterije pr vsaki nalezljivi bolezni človeka v najkrajšem času dobesedno porile.

No, bakteriologija je že v prvih početkih do gnila, na kakšen način odbijajo ljudje in živali napade teh mikroskopičnih sovražnikov. Behring je dokazal, da nastajajo v krvnem serumu strupi, ki ugonabljajo bakterije in telo počasi imunizirajo. Mečnikov je odkril potujoče krvne stanice, tako zvane fagocite, ki se nalik obrambni armadi vržejo na bakterije na kraju infekcije in zlomijo njih vpad. Na podlagi teh do gnanj je začela medicina podpirati organizem v boju z bakterijami. Uvedena so bila cepljenja proti raznovrstnim epidemijam.

Med pramitivnimi ljudstvi pa zahtevajo kužne bolezni še vedno neštivilne človeške žrtve, kar bi moralo na kraju dovesti do popolnega iztrebljenja človeškega življa, če bi bolezni, ko dosežejo višek, na neki skoraj čudežni način same ne odjenjale. Tajno tega nenavadnega preloma je morda prav pojasnil francoški raziskovalec d'Herelle.

D'Herelle pravi, da imajo bakterije poleg protistrupov v krvi in fagocitov še druge, neprimerno opanejše sovražnike, namreč neke pod mikroskopom nevidne živine, ki se same hranijo z bakterijami. Te dobe na visku epidemije toliko premoč, da bolezenske bakterije popolnoma uničijo. D'Herelle jih je imenoval zaradi tega bakteriofage ali bakteriofage.

Že delj časa je znano, da obstojajo razen mikroskopičnih pravih tudi taki organizmi, ki se ne vidijo z nobenimi umetnimi pripomočki in ki udeležijo skozi najfinejši filtre, kar jih poznamo: Dr. Philip Hadley pa je nadalje dokazal, da se nekatere vrste bakterij n. pr. bakterije kolere, tifusa, davice in griže lahko pojavljajo v dveh oblikah, namreč kot vidno ali pa kot nevidni ultramikroskopični organizmi in kar je najvažnejše: doglal je, da n. pr. bakterije griže v nevidni obliki ne morejo sprožiti bolezni in da jim v tem stanju tudi bakteriofagi ne morejo do živga.

V zvezi s temi raziskavanji se je slednjič chikaškemu profesorju dr. Kendallu posrečilo odkritje, ki mu strokovnjaki pripisujejo nedogleden pomen. Kendallu se je posrečilo umetno vzrediti bakterije nekaterih bolezni, kakor hripe, ospice, nahoda itd., ki jih poprej nikakor ni bilo mogoče dobiti v čistih kulturah. In kot logično nasledje tega odkritja se mu je posrečilo prevesti vzbujevalce nekaterih bolezni (hripe, tifusa, rumene mrlice, pljučnice itd.) iz vidne v nevidno obliko.

Bakterije spreminjajo svojo življenjsko obliko glede na rediče, ki jim je na razpolago. To je zdaj dokazano. Hkrati s tem pa je tudi razjasnjeno, zakaj bakteriofagi poprej niso mogli vzrediti nekaterih vrst bakterij. Dieta v e-pruvtah je bila pač napačna.

Kendall je pripravil svojim gojenkam močnejšo hrano. Rediča je sestavil iz zmletih tenkih čreves raznih živali in imenoval to tekočino, ki vsebuje pretežno proteinske snovi (prabejalkovine) "medij K". V ta medij je vcepil kri na hripi bolnih ljudi in mikrobi so res ostali živi, zakaj ko jih je potlej presadil na eno običajnih, starih redič, se je tod kmalu razvil svetloča kolonija majcenih, krogljastih mikrobov. Človek je tu prvokrat lahko opazoval povzročitelje hripe in vidni obliki. Ko je Kendall nato proces obrnil in presadil mikrobo nazaj na svoji medij K, so takoj spremenili obliko in postali spet nevidni.

Poskuse je ponavljal tudi z drugimi bakterijami in vselej se je pokazalo, da se s premeno rediča preleve bakterije iz vidne v nevidno obliko ali pa obratno. Pod mikroskopom se pri tem jasno vidi naslednji pojav:

Na mediju K izgube bakterije prvotne ostre obrise, razpadajo in ostanejo le prav majcna zrna, ki gredo zlahka skozi luknjice najfinejšega Berkefeldovega filtra. Na običajnem rediču pa začno zrna spet rasti, ali pa združevati se v pojnotežne bakterije.

Glavna Kendallova zasluga je, da se mu je posrečilo prevesti nevidno virus nekaterih bolezni v obliko mikroskopično vidnih bakterij, zakaj le v tej obliki se da sovražnik proučevati in uspešno zatirati. Tudi bakteriofage mu je uspelo vzrediti v vidni obliki. Ti so namreč po njegovem mnenju le nevidna oblika tistih bakterij, od katerih se hranijo, ali z drugimi besedami: le neka posebna preobrazba njih lastnega plana. V primeru, da je to Kendallovo napravanje pravilno, bo morda postalo v bodočnosti temelj prav učinkovite zdravilne metode, zakaj bakteriofagi, ki uničujejo svoje lastno plemo v bolnem organizmu, so za samega človeka popolnoma nevarni.

Bakteriofage so prvokrat odkrili v Indiji e priliki neke epidemije kolere in takrat so jih tudi prvokrat uspešno uporabljali pri zatiranju bolezni. Pozneje so se posluževali te metode zoper bulno kugo ob Senegalu. Pri tej bolezni, ki zahteva drugače skoraj sto odstotkov smrtnih žrtve, se je takrat doseglo 15 do 20 odstotkov

"Komunist" Brookhart

Na dvorih ameriških denarnih kraljev je te dni veliko slavlje. Kljub temu, da je mogoče na depresija poglala precej kraljev a la Insull doll med "berače", jih je še precej ostalo — in ti zdej banketirajo, napijajo si zdravice in dihajo olajšano. Zakaj? Komunist Brookhart v državi Iowi je poražen! Republikanski volilci so ga pri primarnih volitvah vrgli s svoje liste in namesto njega so imenovali drugega kandidata za senatorja.

Čikaška "Tribune", glasilo dolarskih kraljev, nam veselo pripoveduje, kako se je to zgodilo. "Ljudstvo" v Iowi je končno sprejelo in zmagnalo! Iowako "ljudstvo" je vendarle spoznalo, da je komunist Brookhart njegov največji škodljivec: komunist Brookhart se druži z onimi, katerih geslo je: "Soak the rich" (udarimo bogatine.) Pomagal je sprejeti novi davčni zakon, ki sloni na tem geslu. Iowako "ljudstvo" je zdej odkrilo staro in sijajno resnico, da ne more živeti brez bogatinov! Bogatini so potrebni za gospodarstvo dežele kakor so potrebne reke, jezera in morja za trgovinsko zvezo narodov! Udarili bogatina in udarili — sebe! Kdo bo financial business in dajal zaslužek, če ne bo več bogatinov? Kdo bo dal farmarjem trg, ako ne bo bogatinov? —

Dalje nam "Tribune" pripoveduje, da bo tudi "ljudstvo" države Wisconsin to spoznalo in na enak način kaznovalo komunista La Folletta. Kajti oba brata La Folletta — ki sta potelata na krilih republikanske stranke, eden v federalni senat in drugi na gubernerski stolec doma — sta tudi izdajalca ljudstva in njegove sreče, ker bi rada uničila bogatine in s tem uničila blagostanje države! O, tudi z njima. La Follettomu, bo ljudstvo obracunalo! Nato pridejo na vrsto komunisti Norris in Nebraska, Wheeler v Montani, Borah v Idaho, La Guardia v New Yorku in drugi. Dosti je teh komunistov in veliko zgažo delajo ubogim bogatinom... In ko bodo vsi ti komunisti pometeni na kup stare šare, bo spet dobro v Ameriki! Prosperiteta se vrne, kolo industrij bo spet gladko teklo in business bo rosil srečo vsemu ljudstvu... This is a business country! —

Kaj je senator Brookhart? Liberalen farmar. Iowa je farmarska država. Tam pridelajo največ koruze v Ameriki. Kot farmar skuša Brookhart pomagati najprej farmarjem. Ves njegov "komunizem" ali "socializem" in vsak drugi "radikalizem" je v tem, da bi se farmarji organizirali v kooperativah in dobili malo več denarja za svoje pridelke. Brookhart želi, da bi se farmarji na zakonit način postavili po robu bankirjem in truštom, ki jih odirajo do kosti kakor odirajo delavce v mestih. Drugače je Brookhart nazadnjak: fanatičen prohibitionist in nima pojma o širokih socialnih problemih.

Kako je "ljudstvo" v Iowi porazilo Brookharta, je druga zanimiva povest, ki pa še ni znana podrobno. Lahko se pa reče, da tisto "ljudstvo" so bankirji, ki so potrošili precej denarja in postavili proti Brookhartu šest kandidatov, da so razdelili glasove. Pa lagali so, da se je vse kadilo.

Brookhart ni nam nič — zanimivo za delavce pa je to, a kakimi sredstvi se skušajo kapitalisti obraniti na površju in kontroli. Kljub temu, da so povzročili enega največjih poloMOV v zgodovini kapitalistične družbe in reducirali milijone ljudi na beraško palico, so še vedno toliko predrzni, da čekajo, kako so potrebni ljudstvu in da ljudstvo ne more ekakstirati brez njih! Sami so dokazali, da je človeška eksistenca z njimi nemogoča in da za obzotj enega milijonarja mora stradati milijon ljudi — pa nam še pripovedujejo, kako so potrebni! In kdor jim tega ne verjame, je "komunist" — in proč z njim!

Čikaški tabloidni list "Daily Times" piše, da Rusija nima kaj učiti Amerike. Amerika je daleč pred Rusijo! Kadar Rusija doseže in preteče ameriški življenjski standard, tedaj šele nas lahko pouči, kako je to naredila!

Istovčasno pa "Times" poroča — z drugimi listi vred — da je 120,000 družin (okrog 600,000 oseb) v Chicagu prejemale v zadnjih šestih mesecih dnevno okrog 20 centov vrednost živčev in kuriva na družino. Dvajset centov za družino! Dalje poroča, da baš te dni v Washingtonu "nasičujejo" 10,000 mož bonusne armade s šestimi centi na dan! In v nekem mestu v Indiani "nasičujejo" brezposelne delavce po tri in pol centa dnevno! Tri in pol centa dnevno!

Zdi se, da je ta slavni standard življenja ameriških delavcev že zaostal za Rusijo...

Bel in črni otroci pri skupnih demonstracijah proti eksekuciji scottsborskih zamorcev.

Vesti iz Jugoslavije

Glavna poročila iz Jugoslavije

Ljubljana, 23. maja 1932.

O zaščiti jugoslovanskih denarnih zavodov

Poročali smo že, da je za Prvo hrvatsko štedionico—največjim denarnim zavodom v državi,—zapravila tudi Ljubljanska kreditna banka vlado za zaščito po Zakonu o zaščiti kmetov. V teh izrednih gospodarskih razmerah izdajajo razne vlade tudi izredne ukrepe za zaščito denarnih zavodov, ki steer so aktivna, a jim razmere pretijo z najhujšim, a prostovoljno ali prisilno likvidacij. V tak položaj zaidejo denarni zavodi predvsem zaradi dviganja denarnih vlog iz bank in zaradi zmanjšanja dotoka denarja v zavode.

Jugoslovanska vlada je izdala poseben zakon o zaščiti kmetov, ki pa s svojim členom 5 štiti tudi denarne zavode, a samo one, ki zaprosijo, da se smejo poslužiti omenjenega člena. Ker utegne naše ljudi in organizacije v USA zanimati, citiramo danes omenjeni člen.

Člen 5 Zakona o zaščiti kmetov se glasi: "Če denarni zavod zaide zaradi omanjanja kreditnih odnosov, izzvitnih bodov zaradi splošne kreditne krize ali zaradi neobičajnega in prekomernega dviganja vlog, v težkoče in če so po bilanci v tem času aktivne večje od pasiv, tedaj lahko ministrski svet na zahtevo samega zavoda in na predlog ministra za trgovino in industrijo izda za vsak tak primer uredbno z zakonsko močjo, v kateri bodo predvideni roki za izplačilo vlog in drugih terjatev ter vsi drugi ukrepi, tudi za reorganizacijo zavoda, ki bi bila potrebna za njegovo redno poslovanje, in za zaščito vlagateljev in ostalih upnikov. V tem cilju je pooblaščen minister za trgovino in industrijo, da tak zavod in vse njegove poslovanje postavi pod stalno nadzorstvo svojega komisarja."

Tako se glasi oni del omenjenega zakona, ki se tiče poslovanja omenjenih denarnih zavodov. Zakon dovoljuje torej individualni moratorij, to se pravi, samo za tisti zavod, ki zaprosi za dovoljenje, da se sme poslužiti tega ukrepa, in ki mu vlada to tudi dovoli. Tak individualni moratorij ima namen, obvarovati zavod prišle likvidacije, v katero bi utegnili zaiti zaradi sedanja denarne krize. Milijonarji so brez dvoma odnesli svoje deleže v inozemstvo, povzročili s tem še večji naval majhnih vlagateljev na zavode, od katerih zahtevajo izplačil. Banke pa vseh zadovoljiti ne morejo, ker nimajo vsega denarja v gotovini na razpolago. Če je banka še aktivna, a se boji, da postane kmalu pasivna, sme zaprositi za zgoraj opisani moratorij, da lahko prej preide v normalizacijo razmer in s tem v normalno poslovanje. Ko vlada takemu zavodu dovoli uporabo člena 5 omenjenega zakona, postavi finančni minister svojega komisarja, ki nadzoruje poslovanje zavoda.

Zakon je bil uveljavljen 20. aprila 1932.

Kolesarska nesreča.

Iz Škofje Loke sta se prepeljala dva fanta na enem kolesu v Medvode. Ko sta zavila na novi most čez Savo, nista vedela, da je most zaprt z brunom, pa sta se z vso močjo zaletela vanj ter obležala na tleh nezavestna. Eden ima prebito lobanjo, drugi pa bo najbrž izgubil oko. Ljudje so priskočili na pomoč, a ker nista imela dovolj denarja za reševalni avto, so ju prepeljali s slučajno mimovozečimi avti v ljubljansko bolnico.

Louis Adamič, naš rojak in ameriški pisatelj, je v ponedeljek 23. maja odpotoval iz Ljubljane s svojo ženo v Zagreb in Beograd. Čez teden dni se vrne, narkar se bo nastanil nekje na Gorenskem, da dokonča novo delo. Za nedeljo 22. maja je dobil književnike, s katerimi se je v Ljubljani že seznanil, na svoj rodni dom v Grosuplje, na graščino Prapreče, kjer mu še živijo oče, mati, sestre in bratje. Povabljeni so bili in prišli so Oton Zupancič, Juš in dr. Ferdo Kozak, dr. Leben, dr. Fran. Mrzel-Frigid, Klopčič, Fran. Albrecht, Klakočar in drugi. Pod

cvetnimi jablanami so v prijetnem razgovoru s Louisom Adamičem, njegovim očetom, 78-letno korenino, z materjo in brati preživeli lep popoldan. Stari in bratje in sestre Louisa so nad vse veseli Louisove vrnitve in njegovih uspehov v svetu, kamor je odšel star komaj 13 let, da se po dvajsetih letih vrne z lepimi uspehi. Pred odhodom je pesnik Oton Zupancič z nekaj toplimi besedami pozdravil posebno Louisove starše ter se jim lahvalil za Louisa, ki bo proslavil njih in slovensko ime. Zupancičeve besede so izvalile Louisovim staršem solze v oči. Kar težko so se Ljubljancem poslovili od lepe pomladne dolenske pokrajine.

Požar v Dobu pri Domžalah. — Pred nekaj dnevi je zagorela stanovanjska hiša 32-letnega posestnika Andreja Nemca v Dobu. Ogenj je preskočil tudi na gospodarsko poslopje in hlev. Domači so že vsi spali, ko jih je prasketanje požara prebudilo. S težavo so rešili jedva svojo življenje. Pri tem je dobil Nemec hude opekline na glavi, poldruge leto stari sinček Drejca je dobil opekline po vsem telesu. Oba so prepeljali v ljubljansko bolnico. Otrokov stanje je nevarno.

Še en požar. — V Primčevi vasi pri Anbrusu so imeli prejšnji teden velik požar. Ogenj je v nekaj minutah zasegel sedem poslopij, last dveh posestnikov: Janeza Gregoriča in Janeza Vidmarja. Požar je nastal zaradi neprevidnosti. Nekei otrok je zažgal listje na hlevu. Ker je zaradi vročine zadnjih dni vse presušeno, se je požar širil, kot bi bila poslopja polna z bencinom. Ko so prihleteli gasilci iz Ambруса, je bilo vseh gorečih sedem poslopij že tako v plamenih, da ni bilo mogoče misliti na pogasitev le-teh. Zato so gasilci predvsem pazili, da se ogenj ni razširil na sosedne stavbe ter da je ostala nepozrežeta ostala vas. Ko so kesnjeje prihleteli še gasilci iz Korjara, so z dvema brigadama požar zatrli. Oba pogorela pa sta zelo oškodovana.

Telovadba tudi lomi ude, dasi je njen cilj, krepiti jih. Tako so te dni pripeljali iz Črnomlja 38-letnega geometra Hinka Prelovca, ki si je pri telovadbi zlomil obe roki.

Premog na Pohorju. — Poročali smo že, da so nedavno našli med Rušami in Bezeno v vznožju Pohorja velike premogovne sklade prav na površini. Preiskavali so teren ter ugotovili, da leže v zemlji veliki skladi boljše premoega; na vrhu se nahaja samo lignit. Zdej kopljejo premog samo na površini. Lastniki se nadejajo, da jim postane Maribor dober odjemalec premoega ter hočejo začeti izkoriščati premogovne zaklade v večjem obsegu. Zgraditi nameravajo rudnik in pognati rov v globino, v boljše in še močnejše sloje premoega.

Oficirska afera v Mariboru. Beograd, 23. maja 1932.

Mnogo se je govorilo o oficirskem puču v Mariboru in mnogo se je o tem pisalo v inozemskih listih, dočim pri nas noben list ni smel poročati o tem. Zaradi tega je razumljivo, da so vest med kolportiranjem izpreminjali in pretiravali. Videti pa je bilo takoj, da se je v Mariboru med oficirskim zborom res pripravil puč oz. da je med oficirji spet razširjena organizacija "črne roke". Poleg različnih vteti, ki so bile deloma pretirane deloma resnične (o samomoru nekega oficirja, o aretaciji nad deset oficirjev in podoficirjev, ki so jih uklenjena odgnali v beogradske zapore), je zdej uradno poročilo potrdilo, da se je nekaj res zgodilo. Poročilo seveda pravi, da gre za komunistično agitacijo in organizacijo med oficirji. Uradno poročilo, izdano zdej, skoro 20 dni po dogodku samem, pravi:

"V svrhu pojasnila z ozirom na lažnive in tendenciozne vesti v inozemskem tisku je izdalo ministrstvo vojske in mornarice naslednji komanike: Pred 20 dnevi so ugotovili v mariborski garniziji, da so poročnik Milojevič in podporočnik Atanasković in Miladinović v službi inozemske komunistične propagan-

de. Podporočnik Miladinović se je posrečilo, da je še pred aretacijo pobegnil v inozemstvo, dočim je poročnik Milojevič izvršil samomor. Razen podporočnika Atanaskoviča je bilo aretiranih še sedem mlajših oficirjev, podporočnikov in poročnikov ter major Vojislav Djokić, ker so na sumu, da so vedeli za to stvar, pa tega niso prijavili svojim predpostavljenim starešinam ter izgleda, da so se do gotovo meje solidarizirali s početjem prej imenovanih oficirjev. Preiskava, ki jo vodi preiskovalni sodnik, bo ugotovila vrsto in težino krivde osumljenih."

Aretirance so prepeljali v Beograd, kjer jih vojaški preiskovalni sodnik zaslišuje, v Maribor pa je prišel vodit preiskavo sam vojni minister.

Usnili so: V Trzinu bivši prednik delavcev in posestnik Anton Mrkun, star 75 let, in mestni svetovalec Jurij Sitar, prednik mojster, na Glincah pri Ljubljani Katarina Praprotnik, v Škofji loki Gašper Carman, trgovec in posestnik, v Arclinu pri Vojniku 30-letni misarski pomočnik Ferdo Belak, v Lokovici pri Sošanju posestnik Fran Stanovšek, v Gaberju pri Celju 66-letna zasebnica Neža Vitavski, v Trzinu France Vidic.

Brezposelnost v naših rudarskih krajih narašča. Reduciranje zadnjih tednov so že tako in tako visoko število brezposelnih za te kraje še povečale in občinske uprave si ne vedo pomagati. Kako podpirati te najbednejše, ko ni nobenega denarja na razpolago za podporo, nobenega denarja za javna dela, kjer bi bili brezposelni lahko vsaj delno zaposleni, niti ne vedo, kam bi jih poslali, ker je povsod enako.

Amerikanec se je vrnil. — Na Breg pri Ribnici se je vrnil na svojo domačijo Janez Smalec, ki je bil 26 let v Ameriki. Prišel pa je samo pogledat. Pravi, da mu ne ugaja in se bo zato vrnil kmalu spet v Ameriko, kjer je ena njegovih hčerk učiteljica ljudske šole. Te dni se je vrnil v Ameriko tudi neki Dolžič, ki je baje dopianik vseh ameriških slovenskih listov.

Sam zažgal? — Poročali smo, da je v noč od 6. na 7. maja ugnil požar skedenj z vsemi pridelki posestniku Janezu Mesecu v vasi Golica v škofjeloških hribih. Vasica oz. hiša je zelo na samem in tam že dolgo ni bilo požara. Zato so začeli ljudje sumiti, da je gospodar zažgal sam. Bil je zavarovan za 25.000 Din, obenem pa strašno zadolžen. Orožniki so Meseca aretirali ter odvedli v Škofjo Loko v zapore, da preiščejo zadevo.

K znanemu slikarju pride na debudni moderni slikarski umetnik in mu pokaže svoje najnovejše delo.

"Moje najnovejše delo, mojster: Propad sveta."

Mojster: "Res, prava katastrofa!"

V spomin malemu Lindberghu so posadili drevo v Nisuu, O.

Industrijske in delovne razmere v Juljski Krajini

Industrijska zveza v Juljski Krajini in zveza fašističnih sindikatov v Trstu sta imeli te dni svoja letna občna zbora. Na obeh zborovanjih se je izporočil funkcionarjev kakor iz debate, ki so jo načeli delegati tržaških industrijev in delavcev pokazala obupna slika delovnih razmer in srahotna perspektiva za bodočnost.

Na obeh zborovanjih so ugotovili, da so poleg že legendarne svetovne krize omejitve izvoza, padec konsuma, notranja konkurenca, nižji življenjski standard delavstva v ostalih italijanskih pokrajinah vzroki, ki so dovedli industrijo in proletarijat v Juljski Krajini na rob propasti. Niso si pa upali pribiti, da je poleg teh uničujoča gospodarska politika fašističnega režima, ki ovira sistematično gospodarsko strukturo in aktivnost "odrešenih" obmejnih pokrajin, glavni vzrok vsega pomanjkanja in zla.

Zveza industrijev obsega po svojem delokrogu tržaško in istrsko pokrajino. V njej je vključena večina vseh industrijskih in obrtnih podjetij na ozemlju obeh pokrajin. Zveza reprezentira vsa podjetja, ki jih je 980 z 32.406 nameščenici, včlanjenih pa je v njej 654 podjetij z 28.077 nameščenici. Zanimivo je, da ostala podjetja niso včlanjena v zvezi zaradi tega, ker ne morejo plačevati članskih prispevkov. Lani je bilo v Trstu in Istri še 1111 industrijskih in obrtnih podjetij z 39.424 nameščenici.

Na svojem zborovanju so industriji ugotovili, da je za vsako ceno potrebno novo znižanje plač nameščenec. Razmere v industriji so take, da bodo podjetniki prisiljeni zapreti svoje obrate, če ni mogoče doseči cenje delovne sile. Zares so pogajanja že v teku. Na zborovanju delavskih sindikatov so skušali sicer zavzeti drugačno stališče o tem vprašanju. Delavski zastopniki so sicer dokazali, da bi znižanje plač dovedlo do večjega padca konsuma, da so redukcije sploh nemogoče že zaradi cele serije odsotnih znižanj delavskih prejemkov, ki jih je izvedel režim v poslednjih letih. Toda predsednik sindikata konfederacije Biagi, ki je prišel iz Rima na zborovanje, je izjavil, da je potrebno uravnoteženje življenjskega standarda, ki se v Juljski Krajini zelo razlikuje od onega v ostalih italijanskih deželah. Vse kaže, da bodo v kratkem znižali plače v Juljski Krajini za 5—15 odstotkov.

Vprašanje brezposelnosti pa je v zadnjem času postalo najbolj pereči socialni problem tržaškega in ostalega delavstva v "odrešenih" pokrajinah. Na obeh zborovanjih so ugotovili, da je imela lani Juljska Krajina v primeru z ostalimi italijan-

Moderna, mehanizirana pekarija v Moskvi. V pekarnji je 540 delavcev, med katerimi je 300 žensk, ki spečejo dnevno 220 ton kruha.

skimi deželami in še posebej z razmerami, kakršne so se pojavile letos, prav "privilegiran" položaj. Po uradnih podatkih, ki se nanašajo samo na članstvo fašističnih sindikatov, je bilo lani v vsej Juljski Krajini okrog 4700 brezposelnih delavcev (dejansko nad 30.000), letos pa je bilo meseca aprila samo v Trstu naštetih nad 16.000 brezposelnih. Po uradnih podatkih se je brezposelnost v Trstu povečala za nad 400 odstotkov. Ta odstotek sicer ni realen, ker tako povečanje dejanskega števila brezposelnih v Trstu, ki so ga lani cenili na 15.000, sploh ni mogoče. Priča pa, kako fiktivni so uradni podatki o acelnih razmerah v Italiji. Sodiijo, da je brezposelnost v Trstu v resnici narasla na 25.000, to je za 87%, kar je še dovolj jasen dokaz katastrofalnih delovnih in socialnih razmer. Se do zadnjih mesecev je bilo n. pr. v petih ladjedelnicah v Juljski Krajini (v Trstu, Miljah, Trzinu, Pulji in na Raki) zaposlenih okrog 10.000 ljudi. Že meseca marca pa so jih pričeli reducirati. In te redukcije bodo po napovedih predsednika zveze industrijev Sanguinetija že v kratkem do skrajnosti, ker dosedaj ni bilo niti enega novega naročila za ta podjetja.

Poleg vsega tega pa je treba ugotoviti, kako nezadostna so sredstva, ki se stavijo na razpolago za podporo brezposelnih mas. Fašistični sindikati v Juljski Krajini so lani zbrali komaj 800.000 lir za vsa socialna zavarovanja. Približno enak je bil prispevek delodajalcev. S tako malenkostnimi sredstvi, ki se bodo morala letos po sili razmer še vse bolj skrediti, se očitno niti od daleč ne dajo kriti potrebe desetletičev brezposelnih delavcev in njihovih družin.

KAKO BI SI UREDILI DRUGO ŽIVLJENJE

Neka pariška revija je vprašala te dni celo vrsto odličnih osebnosti, kako bi si uredili življenje, če bi prišlo še enkrat na svet. Na to vprašanje je odgovorilo 38 osebnosti, med temi jih je bilo samo 9 takšnih, ki so izjavile, da bi si drugo življenje uredile povsem drugače nego prvo in ki s sedanjim življenjem torej očitno niso zadovoljne.

Poincare je dal naslednji kratki odgovor: "Nimam nobenega pojma, kako bi si uredil drugo življenje. Vsekakor bi poskušal pridobiti si mnogo dobrin in odkritih prijateljev, kakršni ste vi, ki ste se v svojim vprašanjem takoj spomnili mene."

Znani pisatelj Vautel bi si želel v drugem življenju od vsega početka izkušnje in doživljaje sedanjega, da bi si skrbno ustvaril svojo izboljšano izdajo. Cecilie Sorel, znana igralka, je odgovorila, da ne more noben človek vedeti, kaj bi storil, če bi mu bila dana druga mladost in drugo življenje. Vsakdo si misli, da bi počel nekaj boljšega, toda razum pravi, da bi se človek ne vedel nič drugače, nego v prvem življenju. Isto meni cela vrsta drugih uglednikov, posebno drastično pa odgovarja polkovnik Carnot, potomec umorjenega predsednika, da je zmota, če mislijo ljudje, da sami vodijo svoje življenje. Resnica je ta, da življenje vodi ljudi, ki ne morejo utli vplivom vzgoje, dednosti in okolice.

Zanimivo je, da se je cela vrsta uglednih mož in žena odzgnila odgovoru, med njimi veliki filozof Bergson, čigar odgovor bi ljudi pač najbolj zanimal, politik in matematik Painleve, Herriot in ga. Curiejeva.

Goethe in zdravništvo

Vsa Nemčija in z njo ves kulturni svet se spominja letos, ko je minilo sto let, kar je veliki nemški pesnik Goethe umrl, velikega literarnega dela tega genija. Vse velike književne revije so posvetile posebno številke osebi in pomenu Goetheja.

V naslednjem priročju nekaj Goethejevih citatov iz raznih del, citatov, ki se tičejo zdravnikov in zdravništva. Prevredel jih je v ljubljansko revijo "Zdravniški vestnik" Mile Klopčič.

Hudo je, da zdravnikom ne zaupamo popolnoma, pa si brez njih vendurle ne znamo pomagati.

Kdo bi šel za zdravnika, če bi hkrati zagledal pred seboj vse nakaze, ki ga čakajo?

Rečem ti, otrok moj, kirurg je najbolj časti vredni človek na vsem svetu. Teolog je "odrešil" greha, ki ga je sam iskal, pravnik ti pridobi proces in spravi tvojega nasprotnika, ki ima enako pravico, na tržaško valico, medicinec ti odpravi tno bolezen, priškrbi ti drugo, in nikdar natančno ne veš, ali ti je pomagati ali škodoval. Kirurg pa te reši rotnega zla, ki si ga sam nakopal ali pa ti je slučajno ali brez tvoje krivice prišlo na glavo. Kirurg ti pomaga, nikomur ne škoduje, in do dna se lahko prepričaš, da je njegovo zdravljenje uspešno.

Zdravniška veda je mnogo bolj polftična od drugih. Če hočeš atopiti bolezn na prste, se je moraš lotiti kot visokega gospoda ali lepega dekleta, ki jo hočeš po... z zvijačo, kakor premoti diplomata diplomata. Dober zdravnik si je v toliko, v kolikor si zvit.

Zdravniku oprostite, na deo svojo se ozira. Bolezen — to je kapital, čemu naj ga satira?

Duha zdravništva prav lahko spoznaš. Vaak prestudira križemkraš. da navsezadnje kar pusti, naj gre, kot bog želi.

Mnogo kuharjev nam jed pokvari. Pred mnogimi strežaji bog nas vari.

A mi smo — to priznajmo kar odkrito — lazaret zdravnikov. Kaj bi mi pomoglo vse zlato sveta? Noben bolnik ne more uživati sveta.

Ne airauna niti vrazarja, dobra volja je najboljša coprnija.

Zakaj je Alah vreden vsega spoštovanja? Ker ločil je trpljenje od spoznanja. Saj bi obupal vaak bolnik, če zlo poznal bi, kakor ga pozna zdravnik.

Precej je padarskih zdravljenj med nami, ki niso kar tako, priznam. Narava in umetnost vstvarjata čudesa. Vendar sleparje tudi še poznam.

Osebnj zdravnik gođen je za vse stvari. Pri zvezdah smo začeli, končamo z kurjimi očmi.

Niče ni mogle razumeti tega, kako lepo se k duši nam telo prilaga. Kot za vse žive dni, teano se skup držita, in vendar venozar si dan groznita.

Mizerija med rudarji v W. Virginiji

Organizirali so pohod v glavno mesto in zahtevali živila

Charleston, W. Va.—(FP)—Krog tisoč rudarjev se je udeležilo pohoda v Charleston, kjer so priredili velike demonstracije. Prišli so iz okrajev Kanawha, Boone in Raleigh, a premogovnega polja, kjer prevladuje velika mizerija. Ko so prve skupine prispele v mesto, je po veljnih državne milicije odredil več oddelkov, ki so zastražili splotje državne zbornice in governerjev urad.

Rudarji so poslali svojo delegacijo v governerjev urad, katero je sprejel njegov tajnik Vincent Legg. Tajnik se je v navzočnosti časopisnih poročalcev razgovarjal z rudarji nad dve uri, končno pa jim je dal \$30 iz svojega žepa in izjavil, da država ne more storiti ničesar za nje. Svetoval jim je, naj se vrnejo domov in iščejo podporo pri krajevnih avtoritetah.

Na shodu brezposelnih rudarjev je govoril tudi Frank Keeney, predsednik W. Virginija Mine Workers' unije. Ugrajal jih je, naj ostanejo v glavnem mestu, dokler ne dobe pomoči od države. "Zahtevajte delo ali živila, in če ne dobite šivil, jih vzemite."

Na shodu je bila sprejeta resolucija, ki zahteva, da država prepreči evikcije brezposelnih rudarskih družin iz kompanijskih hiš; da W. Virginija nacionalni pomoč brezposelnim in da svezani kongres podvzame alično akcijo.

Dobra vest za farmarje Lincoln, Neb. — Kasen l. 1917 bo letošnji pridelok pšenice v Nebraska najnižji v sedmih 30 letih, kot je razvidno iz državne in svemne poljedeljske statistike.

Lanako jesen so farmarji v tej državi posejali 5.542.000 akrov s pšenico v primeri s 3.496.000 akri l. 1930 in 5.691.000 akri povprečnega letnega posejka od leta 1925.

Ko je to poročilo kritirali za druge države in letošnji pridelok pšenice, potam bodo farmarji mogoče nekoliko več dobili za pšenico kot so sedajni par let, ko so pridelali breved pšenice. Kljub temu pa stradajo sami in milijoni brezposelnih po mestih. Taka je logika kapitalističnega gospodarstva.

Nabiralec jagod stradajo Banks, Ore. — Slabo vreme sadrjuje obiranje jagod v tem kraju z rezultatom, da okrog 3600 nabiralec strada. Ti ljudje so prišli semkaj od drugod, radi deševja in miralega vremena pa ne morejo na polje. Ker so brez sredstev, se je med njimi pojavil glad. Večinoma žive le ob krompirju, nekateri pa se tega nimajo, na primer neka šenska s štirimi otroki, ki so bili dva dni brez vrtljaja v ustih. Tudi so brez strehe in žive v taboriščih kot cigani ali živina na pašniku.

Pridelek jagod je letos ogromen. Valed tega in pa, ker so zaloge konzerviranih jagod iz prejšnjega leta v skladiščih velike, nameravajo spraviti le polovico pridełka, druga polovica ostane na poljih.

BAKTERIJE IN NJIH RAHJI

(Nadaljevanje s 2. strani.) ozdravljenj. Še bolje se je obnesla terapija z bakteriofagi pri epidemiji griže v Braziliji, ko sta prišla na sto bolnikov le dva smrtna primera.

Bakteriofage nahajamo v debelem trevesu človeka, v kanalčkih vodah in dobro grofjenih zemljah, odkoder se izločajo s precejjanjem skozi Berkefeldove filtre. Vsaka bakterija ima svoje specifične bakteriofage in če se po Kendallovi metodi posreči vzrejanje posameznih vrst v čistih kulturah, bo v bodoče igrača pobijati tudi najnevarnejše nalezljive bolezni, kakaj za vsako bakterijo nam bo takoj na razpolago tudi njen rabej.—Zla.

Pred udikom — Torej vidite, gospa, vaš sin je priznal, da je motičnik ukradei. Kaj poročate na to?

— Prosim, gospod sodnik, ldo se pa dandanašnji ne peča s sportom?

Upton Sinclair:

Sto procentov

Za Prosveto prevlel Buri

Copyright by Upton Sinclair.

Tretje poglavje

Petrova razmišljanja je nekdo prekinil s tem, da je premaknil njegov zaboj od zida. Takoj nato se je zaslial klic: "Halo!"

Peter je zastokal in ni pogledal kviku. Zaboj se je še dalje odmaknil od zidu in neka glava je pogledala vanj. "Zakaj se skrivate?" "Kaa-a-j?" je slabotno zastokal Peter.

"Ali ste ranjeni?" ga je glas nadalje izpraševal.

"Jaz ne vem," je stokal Peter.

Zaboj so nagnili naprej in stokajoči je zdrsel iz njega. Peter je pogledal kviku in ugledal tri ali štiri stražnike, ki so se sklanjali nad njim. Prišel je ponovno ječati.

"Kako ste prišli v ta zaboj?" ga je vprašal eden izmed stražnikov.

"Notri sem zlezal."

"Zakaj?"

"Da zbežim ... pred ... pred ... kaj pa je bilo prav za prav?"

"Bomba," je odvrnil policist in Peter je bil tako presenečen, da je pozabil glumiti ranjenca.

"Bomba!" je prestrašeno vzkliknil, a med tem ga je že eden izmed stražnikov postavil na noge.

"Ali lahko stojite?" je vprašal. Peter je pokusil; stal je dobro, a je med opazovanjem samega sebe pozabil simulirati živčni šok. Bil je ves krvav in pokrit z blatom, da ga je bilo grozno videti. Njemu pa je takoj odleglo, ko je videl, da so celi udi.

"Kako se pišete?" je vprašal stražnik, in ko je Peter odgovoril, je dodal: "Zakaj ste se skrili v zaboj?"

"Moj Bog!" je vzkliknil Peter, "zbežati sem hotel pred nevarnostjo."

Stražnikom se je dozdeval sumljiv, ker je ostal tako dolgo v svojem skrivališču. Tudi sami so bili razburjeni. Dogodil se je strašen zločin in o storilcu ni bilo nikake sledi. Neki drugi možki je pristopili k njim; nikake uniforme ni nosil, a se mu je takoj opazila njegova nadrejenost. Tudi on je izpraševal Petra.

Vse je hotel vedeti: kdo je, odkod je, kaj je počel v množici in drugo. Peter ni vedel zadovoljivega odgovora. Njegove zapolitve so bile izredne in nekoliko senčne, zato svojih namenov na nezaupana vprašanja ni mogel razkriti. Mož je bil velik in močan, za čevlji večji od Petra. Ko je govoril s njim, se je sklonil in strmel v Petrove oči, kot da bi hotel prodrati v skrivnosti, skrite v Petrovi lobanji. Peter se je spomnil, da je prav za prav boban; njegove trepalnice so se zaprle, kolena vsibila. Neki policist ga je obdržal pokonci.

"S tem korenjakom bom še govoril," je rekel civilist, "Peljite ga notri!" Na vsaki strani ga je pod pasduho prijel stražnik in sta ga zavlekla v neko poslopje preko ceste.

Četrto poglavje

Petra so pripeljali v neko veliko trgovino, katero je policija izpraznila. Nekaj ranjencev je ležalo na tleh; zdravniki so se sklanjali preko njih. Petra so vodili po mršnem hodniku in slednjič dospeli v sobo; v njej je bilo nekoliko mož, skoro vsi v omedlevidu. Policiji so se dozdevali sumljivi, zato so jih stražili.

Stražnika sta Petra priložila k steni ter mu preiskala žepa. Strmošna vsebina se je prikazala na dan: zamazana krpa, dva s ceste pobrana cigaretna ogorka, zlomljena pipa, ura, ki je nekaj bila kupljena za dolar in sedaj še tako razdejana, da je niti v zastavljalnici ne

bi sprejeli. Drugih stvari, kot se je Peter spominjal, pri njem ne bodo našli. A vendar so policisti še nekaj privlekli na dan: letak, katerega si je Peter vtaknil v žep. Stražnik ga je pogledal in vzkliknil: "Moj Bog!" Zastrmel je v Petra in potem v svojega tovariša, kateremu je podal najdeni list.

V istem trenutku je stopil v sobo civilist s ceste. "Gospod Guffey," je vzkliknil stražnik, "poglejte si to!" Vzel je ponujeni list, in Peter, ki je skrivaj pazno sledil dogodkom, je opazil nekaj strašnega. Bilo je, kot da bi Guffey izgubil zdrav razum. Strmel je v Petra; velike in srepe oči pod črnimi obrvmi so skoro izstopile iz votlin.

"Aha!" je zaklical. "Ali sem vas ujel?" Roka, katere je držala letak, je trepetala, druga pa se je iztegnila kot ogromen krepelj, zgrabila Petra za ovrtnik, ga stisnila, dokler ni pričel hropeti. "Vi ste vrgli bombo!" je siknil civilist.

"Jaz?" je sopesl Peter s pojemajočim glasom. "Bombo?"

"Kar na dan z besedo!" se je drl mož in približal obraz prav do Petrovega lica; njegovi zobje so se svetili, kot da bi hoteli ogrižniti Petrov nos. "Alo, le hitro! Kdo vam je pomagal?"

"Moj Bog!" je jecljal Peter. "Ne razumem vas — ne vem kaj mislite!"

"Se drznite še lagati?" je zatulil mož in strmel Petra kakor bi mu hotel stresti vse zobe iz čeljusti. "Ne delajte nikakih neumnosti! Kdo vam je pomagal?"

Petrov glas je postal skoro cvilec. "Nikdar še nisem videl bombe. Res ne vem, o čem govorite."

"Sledite mi!" Mož se je napotil k vratom. Pripravneje bi bilo za Petra, ako bi ga mož najprvo zasakal ter ga držal zadaj za ovrtnik. Mož pa se je njegovo zdravstveno stanje dozdevalo vsakakor dovolj trdno; krepko ga je držal spredaj za suknjo, ga tiščal in vlekel iz sobe, po dolgem hodniku v zadnji del poslopja.

In ves čas mu je sikal na uho: "Bom že počasi dobil iz vas. Vse mi boste morali priznati!" Odprl je vrata. Petra je potisnil v nekako shrambo ter za seboj zapahnil vrata. "Na dan z besedo," je rekel. Tiskan letak je tiščal v žepu; Peter ni nikdar videl niti izvedel, kaj je stalo na njem. S prosto roko je segal po Petrovem prstu ter ga s silno močjo upognil nazaj. "Oooh!" je zavpil Peter. "Izpustilite!" Skoro zatulil je: "Saj mi zlomite prst!"

"Do, zlomiti ga hočem. Vsako posamezno koščico vam starem. Nohte vam istrgam s prstov, oči vam iztaknem, ako se mi bo zdelo potrebno. Sedaj priznajte: Kdo vam je pomagal izgotoviti bombo?" Iz Petrovih ust se je vsula ploha besedi, s katerimi je nameraval dokazati svojo nedolžnost; nikdar ni videl kake bombe, ne ve, o čem se ga izprašuje. Zvijal se je in vrtel, umaknil se vstran in skušal osvoboditi svoj prst železnega prijema.

"Vi lažete," je vztrajal Guffey. "Jaz vem, da lažete. Vi ste član tolpe." "Katero tolpe? Auu! Ne vem, kaj mislite." "Vi ste vendar socialist!"

"Socialist? Kaj je to 'socialist'?" "Vi mi hočete dopovedati, da niti ne veste, kaj so socialisti? Ali niste delili letakov?" "Nikdar nisem videl kakih letakov," je vztrajno trdil Peter. "Niti besedice nisem slišal o tem in ne vem, kak namen naj bi imeli."

(Dalje prihodaš.)

Jutri prispejo potrebne listine za vas — dokumenti od vlade — z njimi se boste lahko takoj odpravili. Prihodnje sredo ste že na ladji. No, kaj pravite sedaj k temu? Ste srečni, da?"

"Srečen?" Trenutek se je zdelo, kakor bi ne mogel slediti njenim besedam. Nenadoma je prekrizal roke, sijal od veselja in se zahvaljeval.

"O, da! O, da! Pa je tudi vse zares res? Prav zares, da se bom peljal na Kitajsko? Vi se menda norčujete? Po tolikih letih ..."

"Ne, prav zares. Je že vse urejeno za vas."

"Ah, gospodična, predobri ste. To je nebeško. To je — ai-eee ..."

Listine so res prišle. Toliko prostovoljnih radodarnic se je zavzelo za ubogega Ah Luma, da se je moralo posrečiti. Dobro delo je prijetno za tiste, ki sicer največkrat nimajo svojih skrbi. Če bi Ah Lum za pomoč prosil, gotovo bi mu spodelovalo. Ker pa tega ni storil, je prišla ta pomoč nenadoma čeznj kakor nevihta.

Trije izmed udeležencev so mu naslednji dan prinesli listine. Hiug Pu jih je povedel v prvo nadstropje in poslal Ah Luma. Ta je zopet prekrizal roke, se priklonil in visokorodni gospod ga je kratko nagovoril. Bil je uvaževan slavnostni govornik. Nato je menil izročiti Ah Lumu listine, toda Hiug Pu se je vmešal z besedami:

"Ali je v zavrtku denar, gospod?"

"Denar? Ne, čemu vprašate?"

"Ne bi bilo previdno. Ah Lum igra in zgubiva?"

"Tako? Potem je pa boljše, da mu tudi teh listin ne izročimo, lahko bi jih napravil mesto denarja. Nu, da, jih bomo pa obdržali do srede." Ah Lum ni črnil niti besede. Poznal je svojo slabost. Tiho se je zahvaljeval, na obrazu je bilo toliko odseva kolikor na mrzem kipu. Gospodje so bili preverjeni nad njegovo srečo in zadovoljni s seboj. Zakaj pa ne bi bil srečen? Peljal se bo domov, zastoj, v toplejši življenje.

Radostna vest, da bo eden njihovih deležev sreče v svoji prvi domovini, se je brž raznesla med žoltimi in veseli dogodek je praznovala vsa kitajska četrt. Hiug Pu je priredil slavnost in Ah Lum je bil njegov častni gost. Lastnik zabavišča, kjer je Ah Lum igral puk-a-poo, je tudi priredil pojedino. Pet dni je bil Ah Lum središče marsikateroga omizja in slehrnega pogovora. Do srede, dneva, ko je imel oditi z vlakom iz Tiburja, so trajale svečanosti. V sredo zvečer se je Causway natrpal z žoltimi in klepetavimi postavami. Čajnico so bili slavnostno razsvetlili. Prišla je tudi Fani z očetom ter oni visokorodni gospod, ker ni imel ta večer nobenega drugega opravka. Končno se je pojavil junak dneva. Obleden je bil v težak popotni plašč, pokrit s čepico, hlače so mu predolge mahale okoli kolen, pod pasduho je pa tiščal modro aktovko. Pri vratih se je poslovil od svojega gospodarja Hiug Puja. Potem je splaval njegov brezizrazni pogled čez pestro množico, preko prodajalnic in streh. To je bilo vendar slovo.

Visokorodni gospod je pristopil in mu končnoveljavno izročil listine. Ah Lum se je zahvalil

POJASNILO

Vsajed deprezije in ogromne krize, ki je zadela tudi naše članstvo osiroma naročniki našega lista Prosveta, je potrebno, da pojasnimo tajnikom in zastopnikom Prosvete, da lahko vzamejo od naročnikov za list Prosveta naročnine tudi samo za pol leta in kjer ni drugače tudi samo za četrt leta. Vzemite kar se dobiti da, ker razmere zahtevajo to. List Prosveta je zelo prizadet v ti krizi in zato apeliramo na tajnike in naročnike, da skušajo kjerkoli moreče ohraniti naročnine na dnevnih. Apeliramo tudi na posamezne naročnike, da naj če je mogoče poravnajo svoje naročnine in če ni mogoče plačati celoletno plačajo polletno naročnino, samo da se ohrani list še nadalje kot dnevnik.

Ph. Godina, upravitelj.

z lahkim poklonom in širokim zastrtim namehom na licu.

"Preveč ste ljubeznjivi. Hvala vam." Sprejel je listine in jih potisnil v žepke.

"Oprostite me za par hipov, rad bi se poslovil še od mojega najljubšega prijatelja." Pokazal je čez cesto na prodajalnice starega Quong Leeja. Rinil se je skozi množico, tu pa tam je spreporvil besedico z znancem in zginil skozi vrata prodajalnice.

Množica je čakala ter se živahno razgovarjala. — Nekam dolgo časa je že trajal obisk in visokorodni gospod je pogledaval na uro.

"Čujte, ta človek bo zamudil vlak."

Fanin oče se je presukal skozi trumo čakajočih v prodajalnice čaja. Quong Lee je stal za mizo, o Ah Lumu nobenega sledu.

"Kje pa je? Če se ne bo pojavil, bo zamudil vlak. Pa menda ne igra ta norec puk-a-poo?"

Quong Lee je namignil na neka vrata, ki so vodila iz prodajalnice v notranjost hiše:

"Tu notri je šel."

"Čemu? Pokličite ga, samo nekaj minut je še časa."

"Bom pogledal." — Starec je tiho stopil izza mize in mahadraje v širokem kimonu, zginil skozi vrata. "Ah Lum je še tu!" je zaklical čez rame nazaj.

"Tak kaj počenja?"

"Pristopite in pogledajte!"

Gospod in Fani sta se med tem prerinila bližje in podali so se skupno v malo čumato. Notri je ležal Ah Lum na zemlji, iz njegovega trebuha je molel svetil'držaj meča. Quong Lee se je sklonil. "Mrtev!" je dejal in glas se mu je tresel. Pet do smrti prestrašenih ljudi je zajecjalo: "Mrtev?" Pet ljudi je zavpilo hkrati: "Za boga ... Zakaj? Za boga, ali se mu je zmešala pamet?"

Vsi so bujčili v Quong Leeja. Gospod z visokim naslovom je končno našel jasno vprašanje.

"Zakaj, za ves svet, zakaj je

RADA BI IZVEDELA

za svojega očeta Mate Grziniča, doma iz Klaniga; on se nahaja v Ameriki že nad 40 let. Slišalo se je, da je mrtev, a ni bilo dokazov. Sedaj sem pa zopet čula, da je še živ in da se nahaja nekje na zapadu Združenih držav. Rojake prosim, če je komu kaj znano o njem, da mi isto sporoče, ako bo pa on sam čital ta oglas, naj se javi svoji hčeri Paulini Grzinič, sedaj omožena na naslov: Paulina Fabec, R.F.D. 1, Arcade, N. Y.—(Adv.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

napravil to budalost? Čemu, po vejte?"

"Vi ste krivi! Vi!"

"Mi?"

"Vi, tako mi je zadržil. Predobri ste bili z njim."

"Kako vam je rekel? Kaj naj vse to pomeni! Toliko smo si prizadevali, da bi mu omogočili potovanje, in sedaj ... ne razumem."

"Zelo enostavno. Ah Lum ni imel nobene domovine. Ni nikdar videl Kitaja. Ni maral tja. Bil je tukaj rojen, na oni strani Stewponja. Ljubil je Anglijo, ljubil London. Ko je zvedel, da ga hočete poslati v tujo deželo, kjer nima nobenega prijatelja, se ga je lotil strah. Hotel je ubežati, pa ni vedel kam. Mimo tega se je bal, da bi ga vseeno izvohal, saj bi sicer pobegnili. Na Kitajsko ni hotel, ni niti mogel od nas, iz Londona, njegove domačije. Torej je umrl ... Bil je moj prijatelj."

"Saj vendar, vendar ... saj je hotel vendar domov, za vsako ceno. Tako mi je zatrjeval. Vedno je prepeval tiste pesmi. In bil otožen, ker ni mogel tja."

"Vedno je bil srečen tu."

"Torej, naj me vzame vrag! Potemtakem so bile vse tiste pe-

OSLABELE IN PRETRGANE TREBUŠNE MIŠICE DOBE ZOPET MOČ

In posledica je, da naredi zgine, če se pravilno zdravi po Mechanico-Chemico načelih.

Hernia, navadno imenovano pretrganje ali kila, in več drugih nevarnih nerednosti se odpravi z Enteropostio, ki olajša trebušne mišice. Kadar postanejo trebušne stene dotaknjene, tedaj postanejo krvne žile stisnjene in krvni obtok je oviran — in niti nje pasu za kilo navadno to stanje še poslabša. STUART'S PLAPAO-PADS je novo, patentirano mehanično-kemično izum, namenjen zato, da podpira oslabele mišice; jih drži v pravi legi, tako da ni krvni obtok oviran. Cirkulacija krvi se zopet pozivi, in vsled povečanega obtoka krvi, ki nastane po uporabi tega zdravstvenega obliža, se mišice ojačajo, in ko dobe svojo prejšnjo moč in prožnost, je samoprejšnje umogo, da izgine tudi ves nered. Ni nikakih jermen, zaponk ali vzmeti za pritrđiti. Odlikovano z zlato kolajno v Rimu, z Grand Prix v Parizu, in s častnim odlikovanjem na Panama-Pacific razstavi v San Franciscu. Patentirano v Zed. državah, kakor tudi v inozemstvu.

Dovoljna množina tega zdravilnega sredstva "PLAPAO" se v svrhu poskušanja pošlje brezplačno. Ako se zanimate za prosto poskušanje sredstva "Plapao", tedaj pišite na: Plapao Company, 1918 Stuart Bldg., St. Louis, Mo. (Adv.)

KUPUN ZA POSKUŠNJO

Plapao Laboratories, Inc. 1918 Stuart Bldg., St. Louis, Mo. Pošljite mi brezplačno vašo 16-dnevno Plapao poskušalnico, in 43 strani obsejajo knjižico o kili.

Ime

Naslov

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta. (Adv.)

V BLAGI SPOMIN DRUGE OBLETNICE SMRTI

mojega ljubljenega brata, ozir. očeta in soproga

MIHAEL PAVLINA,

ki nas je za vedno zapustil dne 13. junija 1930. Počival v miru moj predragi brat, in lahka naj Ti bo ameriška gruda. Ostanec nam za vedno v naših srcih. Žalujoci ostali: Soproga Katarina, hčerka Katarina; sinovi: Anton, Mike, William in Frank, v Calumetu, Mich. V starem kraju: brat Janes in sestri Micka in Jera, tukaj v Muskegon Heights, Mich., pa jaz žalujoci brat Anton Pavlina.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmernane, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

AN LUMOVE SANJE

Thomas Burke:

V čajnici "Pri rumeni kranterem" v Causwayu, središču londonske kitajske četrti, je brisal Ah Lum marmorne mize in strigel s kitajskimi posladki, ki so pomagali Hiug Puju do slave. Potem je navadno sedel skrit za zastorom iz bisernih niti in pel otožne pesmi svoje domovine. Pel je, kakor bi bilo njegovo srce ptič, ki si je ranil krila v tesni kletki. Pel je o svoji domovini Kitaju, o zelenih jezernih in paviljonih, o domači hiši in polju in vrtu, o mandljevem in črešnjevem cvetju in vodnih lilijah, o vojni in vinu in slavljih. Vse hrepenenje samotarja, brezdomca je pialo v njegovih popevkih.

Vsak ki je zahajal k "Rumeni kranterem", je čul otožne pesmi in slehrnem je bilo znano Ah Lumovo hrepenenje po daljnji domovini. Hiug Pu bi se moral zahvaliti neutrudnemu pevcu za slajni procvit svoje obrti. Belci so radi zahajali sem radi nekakšnega vonja potujem in skrivnostnem. Kje se je nahajala njegova oja domovina ni nihče vedel. Tudi Ah Lum ne. Pred kakimi desetimi leti je prišel iz Cardiffa v "Rumeno kranterem" in se tu udinjal. Bil je ljubeznjiv, priden in vreden pri svojem delu ter je govoril dobro angleščino. Svoj

prosti čas je zabil v krogu sorodnikov, zahajal v kino, hipodrom, ob nedeljah se je vozil z avtom na izlete, nad vse strastno je pa igral vsak večer puk-a-poo. Smatrali bi ga srečnim, da ni bilo njegovih pesmi, ki so ga izdajale. Quong Lee, prodajalec čaja nasproti čajnice je bil njegov navdanejši prijatelj. Večkrat je pravil svojim odjemalcem o Ah Lumu, da leto za letom hrani denar za vožnjo domov. Komaj si pa nekoliko prihrani, že zapravi svoje denarje pri kartah.

Takole bi lahko revnj Ah Lumna še kako leto prepeval svoje otožne pesmi, da ni usmiljenost belcev ukrenila drugače. Prvi korak je napravila Fani Frayne. Takrat pa je ona prišla v kitajsko čajnico in nekega tihga popoldne, ko ni bilo dosti gostov, ji je zaupal Ah Lum svojo skrivnost. Pravil ji je o velikem mestu nad reko, ki je bilo njegova domovina, kako ga je ostavila s šestnajstimi leti in odšel z očetom v Anglijo. Zaupal ji je o dnevu, ki ga pričakuje, da se bo tedaj odpeljal domov, ali ob neki kupil svet in poročil ljubko ženko, s katero bo imel mnogo otrok. A ta dan je še daleč in žalosten. Ah Lum je sklonil glavo. Fani je pokazala polno umevanje za stisko mladega moža in četudi je bil Kitajec, je vendar sklenila pomagati. Pa ne morda, ker se ji je smilil ubogi "Kinks". Kinks ostane

kinks, tako se je naučila. A svojih skrbi ni poznala, zato se ji je zdelo zabavno, če se je motala v zadeve drugih ljudi in malce igrala misijonarja. Vao zadevo je razložila svojemu očetu. Ta se je pomenil s svojim šefom, ki je izjavil, da hoče razmisliti kako in kaj. Podal se je na lice mesta in se zabaval debelo uro ob nosljajocim Ah Lumovim petjem. Zdej je tudi njega napadla misijonarska mrzlica in potožil se je svojemu predstojniku. Tako se je razvijala zadeva dalje in nastopila peščica denarnih mogotcev romanje v Hiug Puovo čajnico.

Dva meseca po prvem razgovoru z Ah Lumom je Fani zopet prišla in ko ji je postregel s čajem, mu je dejala:

"Ta čas sem se trudila za vas. Trajalo je dokaj časa, a dognala sem za kar sem se zavzela. Uganite kaj sem napravila. Samo pomislite malo, da bi se mogli drugi teden odpeljati domov na Kitajsko! Ven iz te megle in sušenjstva! Nu?"

Ah Lum je presunljivo in zaglego kriknil — ai-eee — v njegove oči se je pa vtihotali moten blek.

"Ai-eee — kaj mi vse to koristi? Nikdar ne bom videl Kitajske, nikdar več! Ai-eee!"

"Kako se motite. Prihodnji teden boste odpotovali — domov! Razumete? Jaz sem se zavzela za vas. Govorila sem z gospodi, zelo vplivnimi gospodi.